

KLIMAT UTMANINGEN

svenska företag tar täten
2016

Klimatfrågan har kommit att bli en allt större utmaning för såväl samhälle som näringsliv. Många företag har gått före och visat vägen, inte minst genom långsiktigt klimatarbete och innovationer. I flera fall har det handlat om kostnads-effektiva åtgärder i form av besparingar på energisidan, transporter och råvaror. I andra fall har företag skapat nya och mer klimateffektiva produkter och tjänster. I denna rapport möter du 16 företag och organisationer som på olika sätt arbetar med klimatutmaningen.

INDEX

3

STEPHAN MÜCHLER

5

MARKKU RUMMUKAINEN

7

ADVOKATFIRMAN VICI HB

9

AKZO NOBEL AB

11

BONA AB

13

BRA SVERIGE AB

15

DUNI AB

17

EUROPEAN SPALLATION
SOURCE AB

19

HR BJÖRKMANS ENTRÉMATTOR

21

HYDROWARE AB

23

KRAFTRINGEN AB

25

LINK ARKITEKTUR AB

27

PERSTORP AB

29

REGION SKÅNE

31

SEB

33

SKÅNEFRÖ AB

35

SKANSKA SVERIGE AB

37

WIHLBORGS AB

39

KLIMATORDLISTA

40

GRAFISK DESIGN PROJEKT

stephan müchler

Klimatfrågan har kommit att bli en allt större utmaning för såväl samhälle som näringsliv. Många företag har gått före och visat vägen, inte minst genom långsiktigt klimatarbete och innovationer.

I flera fall har det handlat om kostnadseffektiva åtgärder i form av besparingar på energisidan, transporter och råvaror. I andra fall har företag skapat nya och mer klimateffektiva produkter och tjänster. I dag är klimatanpassning en förutsättning för långsiktig överlevnad för snart sagt alla företag och dessutom skapas ur detta behov nya verksamheter. I debatten lyfts sällan dessa av företag skapade kontinuerliga förbättringar fram. Istället är det politiska

utspel som får de stora rubrikerna. Men de reella framstegen skapas av företag som genom sitt arbete åstadkommer en positiv samhällsutveckling med klimatfrågan ständigt på näthinnan. Vi tror på en levande dialog där alla aktörer deltar. Genom dialog skapas förståelse och inspiration. I denna rapport redovisar vi ett antal goda klimatexempel, exempel som oftast glöms bort i den offentliga debatten. Vi visar på en spridning mellan stora och små företag samt mellan tjänstesektor och producerande industri. Vi vill genom denna rapport inspirera andra företag att bidra till klimatutmaningen och vi vill sprida kunskap om hur företag på ett strategiskt och operativt sätt hanterar klimatfrågan.

**GENOM DIALOG
SKAPAS FÖRSTÅELSE
OCH INSPIRATION.**

Handelskammaren är en privat organisation som arbetar i sydsvenska företags intresse. Vi påverkar företagets villkor genom bland annat utveckling av infrastruktur och utbildningssystem. Vi stöder affärer genom service inom internationell handel och olika utbildningar. Vi sammanför företag i olika nätverk och på våra många möten. Handelskammaren har drygt 2 800 medlemsföretag och finns i Skåne, Blekinge, Kalmar, Kronobergs och södra Hallands län.

Markku Rummukainen

När vi klimatforskare får ordet berättar vi ofta om att vi observerar en allt varmare jord, stigande havsnivåer, smältande glaciärer, förändringar i nederbörden och så vidare.

Vi berättar också om hur vi konstaterar att detta beror på människan och växthusgasutsläppen från användningen av kol, olja och naturgas. Och vi konstaterar att hejda klimatförändringarna handlar om att göra världen utsläppsfri genom lösningar som handlar om energisystem, livsstil, innovation, och samhällsutveckling i stort och smått.

Världen går mot fortsatta klimatförändringar på grund av tidigare utsläpp och dagens energisystem, infrastruktur, investeringar med mera som binder fast oss vid fortsatta utsläpp i alla fall en tid framöver. Till skillnad från gårdagen och idag ligger framtiden ändå inte fast. Forskningen visar hur utvecklingen kan bana vägen till en värld som inte bara går på nollutsläpp utan också är en bättre plats för allt fler av oss. Det finns förstås ett flertal möjliga utvecklingsvägar varav en del, inklusive den vi varit på, pekar i andra riktningar, mot fortsatt beroende av fossila bränslen och allt större klimatförändringar och climateffekter.

Det är lätt att vara missmodig. Även om det är vi som väljer vägen, har utvecklingstrenderna inte pekat i någon klimatvänlig riktning. Utsläppen har ökat. Konsumtionen (äta, bo, resa, transporter) har ökat. Climateffekter, speciellt på de som är mest utsatta och sårbara i fattiga länder, är ett överhängande hot. Samtidigt finns andra trender och det är knappast "business-as-usual" som är den troligaste framtiden. Det visar även historien för oss.

Världens länder skrev under 2015 på nya hållbarhetsmål och ett nytt globalt klimatavtal. I båda fallen behöver vi leva upp till de gemensamma målen, och facit för det får vi först längre fram i tiden. Målen är dessutom delvis satta som inriktningar och mer specifika delmål behöver sättas under de kommande åren. Det går dock inte att blunda för att världen har tagit ställning om vägvalet. Vi ska gå mot både nollutsläpp och hållbarhet i klimatet och samhällsutvecklingen. Dessa utvecklingar är också oskiljaktiga, vilket ger hävstångseffekter i arbetet.

Läget framstår – i alla fall på ytan – samtidigt som lite svårbedömt. Tillväxtens kortsiktiga turor får världen att hålla andan. Låga prisnivåer för kol, olja, naturgas, på grund av dels subventioner och att deras klimatpåverkan inte riktigt prissätts,

dels geopolitik, verkar emot omdirigering av investeringar till alternativa energislag. Infrastrukturen som finns har formats för viss typ av kraftproduktion, viss bränsle för bilar, viss typ av stadsplanering, och så vidare. Förvisso har andelen energislag som vindkraft och sol ökat kraftigt i relativa tal de senaste åren, vilket är oväntat. Tillväxten sker dock från en mycket låg andel av den globala energisektorn, vilket gör att det tar tid att växla upp deras bidrag. Positivt är även den alltmer växande omfattningen av lokala ambitioner och eftersträvanden mot koldioxidneutralitet, noll-kol, låg-kol, nollutsläpp med flera målbeskrivningar. Samtidigt tillkommer nya idéer, lösningar och produkter på löpande band; glasklara innovationer.

Vad sägs om atmosfärens koldioxid som råvara för kemisk industri? Träfiberbaserade textilier? Fabriker som producerar mer energi än de konsumerar? Webbmöten? Bilar som tar tillvara energin vid inbromsning? LED-lampor? Vattenrenare som behöver bara solljus? El från havsvatten via osmos? Fusion? Gröna obligationer? Fönster som samtidigt är solceller? Nya material som grafen? Industriell symbios? Några av dessa finns redan i vardagen, andra är på väg, och någon kanske visar sig vara en återvändsgränd. Gemensamt för dessa och annat nytt är att framtiden är svår att föreställa sig på gott och ont.

Det vi kan vara säkra på är att vi kommer att missa dagens klimatmål om begränsade klimatförändringar och climateffekter om vi inte den allra närmaste tiden väljer och verkställer en kursändring jämfört med hur det har varit och hur det är. Befintlig infrastruktur och investeringar, normer, styrmedel, överenskommelser och så vidare har trögheter som gör att beslut i dag blir effektiva på sikt, samtidigt som tiden går. Att sätta tilliten på lösningar eller en oväntat snabb uppskalning av lösningar på idé/experiment/demonstrationsstadiet är nog inte ett bra alternativ. Det vore också ett alternativ som är mer osäkert än en utveckling som vi medvetet väljer. Det behöver inte finnas något motsatsförhållande mellan utveckling och hållbar utveckling. Förändringar är ändå förändringar och det uppstår både vinnare och säkert även förlorare när gammalt avvecklas och nya lösningar tas fram och implementeras.

“Även om det är vi som väljer vägen, har utvecklingstrenderna inte pekat i någon klimatvänlig riktning”

ADVOKATFIRMAN VICI AB

Vici, "jag segrade". Det är advokatbyrån med kontor i Lund och Hässleholm som med sitt namn tydligt säger vilken målsättning de har. Drivet finns inte bara i rättsalen, utan även i deras klimat- och samhällsengagemang.

Det känns inte som en självklar koppling att en advokatbyrå har ett djupt engagemang i klimatfrågan. Men grunden till klimatarbetet fanns redan i starten av byrån.

- Vi har alltid tänkt långsiktighet, redan från början när vi startade byrån. I det perspektivet måste även klimatfrågan finnas med, berättar Carl Sjöstedt, VD på Vici.

Miljöarbetet har varit bra för företaget, säger han. För att förstå sin miljöpåverkan har de kartlagt alla delar av verksamheten och det har gjort att de har kunnat utveckla företaget och förstärken för hållbarhetsfrågan har spritts i bolaget till alla anställda.

Han säger att det inte är så lätt att driva ett långtgående klimat- och hållbarhetsarbete på ett kontor med den typ av verksamhet som de har. Miljöbelastningen är inte så stor, de sitter i en hyrd lokal där fastighetsägaren avgör vilken el och värme som ska användas.

- Vår belastning finns, förutom i kontoret, främst i våra resor. Vi har klienter främst i södra Sverige, men vi har även en del upp i mellersta delarna av landet. Även om vi försöker minimera resorna så finns det vissa tillfällen som inte går att kompromissa bort, till exempel domstolsförhandlingar.

Genom att investera i en bra videokonferensanläggning har de lyckats minska resorna i tjänsten. Och de resor de inte kan stå över effektiviserar de genom att planera och slå ihop möten så att de inte ska behöva göra flera resor.

- Och så är det viktigt att vi gör rätt val när vi ändå reser, till exempel att vi väljer hotell som har ett bra klimat- och hållbarhetsarbete, säger Carl Sjöstedt.

Han säger att det är ett exempel på det som är centralt i deras klimat- och hållbarhetsarbete; att i alla inköpsbeslut går de genom hållbarhetsprestandan för produkterna. När de köper IT-utrustning eller annan kontorsutrustning utgår de bland annat från hur lång förväntad hållbarhetstid och klimatbelastning produkten har.

- Det är en av de saker vi kan göra för att minska

klimatpåverkan från vårt kontor. Vi försöker att inte bidra till resursslöseri, om vi köper produkter som håller längre så är det bättre för klimatet, säger han.

De har också valt att inte köpa nya möbler när de ska byta lokal. Istället köper de begagnade möbler för att undvika onödig konsumtion. Möbler som de själva inte kan använda när de byter lokal skänker de bort så att de kan komma till användning för någon annan. Han menar också att det är lätt att bli "hemmablind", att inte se riktigt vilka mönster och vanor man har, och vilken påverkan det kan ha. Han brukar ställa två frågor för att identifiera vad de kan och vad de bör göra: Vad kan vi påverka? Vad kan vi välja bort? Kan vi göra på något annat sätt än vi brukar?

- Det är ju svårt att välja bort till exempel el och värme, men nu är vi glada för fastighetsägaren för vårt gamla kontor har börjat arbeta för att minska miljöbelastningen på den fastigheten genom att klimatcertifiera den, berättar han.

Ett litet steg, men genom att påverka och ha en dialog med fastighetsägaren har de ändå lyckats få en förändring.

De driver påverkansarbete även på andra håll. Vici har ett stort samhällsengagemang och är med och stöttar idrottsorganisationer och föreningsliv. Det är ett sätt att bidra till ett hållbart samhälle; det är viktigt med ett aktivt föreningsliv, och att människor är i rörelse.

- Vi tittar på alla organisationer vi stöttar, hur de arbetar med klimat- och hållbarhetsarbete. Det är inte bara miljöfrågan som är viktig, utan även att de inte har tidiga elitsatsningar och att de har verksamhet för både flickor och pojkar, damer och herrar, säger Carl Sjöstedt.

Han tycker att förenings- och idrottsrörelsen är ganska trubbig i klimatarbetet, och att det inte görs tillräckligt. Därför försöker de medvetandegöra organisationerna om klimatfrågan och om hur de kan arbeta för att ta ansvar.

- Det är nog där vi har störst möjlighet att göra klimatnytta, genom att påverka andra – fastighetsägare, leverantörer och organisationerna vi stöttar – att också ta del i klimatarbetet, säger Carl Sjöstedt.

Carl Sjöstedt och Christian Karlsson

Caroline Stolpe och Mats Palmgren

AKZONOBEL

Johan Widheden, hållbarhetsansvarig

De har satt möjligheterna i centrum av hållbarhetsstrategin "Planet Possible". De vill skapa hållbara affärer tillsammans med kunder och leverantörer, effektivisera resursanvändningen och satsa på att engagera och kompetensutveckla medarbetarna.

AkzoNobel är ett globalt färg- och kemiföretag som har haft ett strukturerat miljöarbete sedan slutet av 90-talet, och satte tidigt mål för bland annat energieffektivisering. Ett lokalt exempel är produktionsanläggningen i Malmö där företaget har genomfört en lång rad effektiviseringar i ventilation, uppvärmning och belysning.

- Vårt byte från ett naturgaseldat värmesystem till fjärrvärme har bidragit till stora klimatvinster eftersom fjärrvärmens till stor del produceras av spillvärme och biobränslen, säger Fredrik Gustavsson platschef för AkzoNobels färgfabrik i Malmö.

Sedan ett par år tillbaka har företaget satt mål för minskade klimatutsläpp i hela värdekedjan; till 2020 ska utsläppen ha minskat med 25 till 30 procent.

- Vår stora klimatpåverkan finns egentligen inte i vår verksamhet. Den ligger i råvarorna och i an-

vändningen av våra produkter. Bara 15 procent av klimatpåverkan finns hos oss, säger Johan Widheden, hållbarhetsansvarig på AkzoNobel.

Det är framför allt råvarorna som är ett bekymmer, eftersom en stor del av dessa har fossilt ursprung. I AkzoNobels hållbarhetsprogram finns bland annat ett fokusområde – att skapa hållbara affärer med leverantörer och kunder vilket innebär att företaget arbetar strategiskt med leverantörer för att få en högre andel förnybara råvaror. För närvarande är tretton procent av de organiska råvarorna baserade på förnybara material i koncernen som helhet, i företagets svenska verksamheter är andelen högre – uppemot 30 procent.

- Klimatarbete är idag en del i vår utvärdering av leverantörer och här ingår vilka möjligheter de har att få fram förnybara råvaror. Vi har också skrivit långsiktiga avtal med flera leverantörer om förnybara råvaror, säger Johan Widheden.

Han menar att satsningen på förnybara råvaror också är ett sätt att sprida riskerna. Att basera verksamheten helt på fossila råvaror som – om vi ska nå klimatmålen – bör ligga kvar i marken och i en tid när många oljeländer präglas av konflikter, är riskfyllt.

- För att verkligen komma åt klimatpåverkan måste vi samarbeta i hela kedjan, med både le-

verantörer och kunder, så vi arbetar även mycket för att påverka våra kunder, säger han. Det kan handla om att effektivisera hur färgerna hårdas och används hos kunderna och att bidra till minskad klimatpåverkan hos konsumenten. AkzoNobel har tagit fram en interiör väggfärg som tillverkas i Malmö – Nordsjö Nordic Light

... VI ARBETAR STÄNDIGT MED ATT FÅ FRAM NYA EGENSKAPER SOM KAN BIDRA TILL MINSKADE KLIMATUTSLÄPP.

– som reflekterar upp till 40 procent mer ljus än vanlig väggfärg. Det gör att rummet upplevs som ljusare och belysningen kan reduceras med upp till 20 procent, vilket förstås sparar energi. Fredrik Gustavsson nämner även en annan produkt som produceras i Malmö, Nordsjö One Super Tech, en träskyddsprodukt med självrengörande egenskaper. Husägaren behöver därför inte tvätta eller måla om sitt hus lika ofta och därmed minskar klimatpåverkan som kommer från tillverkningen av färgen.

- Det är bara några av våra smarta produkter. Vi arbetar ständigt med att få fram nya egenskaper som kan bidra till minskade klimatutsläpp, säger Johan Widheden.

Som ett led i tron att samarbete är vägen framåt berättar Johan Widheden att AkzoNobel är aktiva inom företagsinitiativ såsom World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), Hagainitiativet och Fossilfritt Sverige, och hållbarhetsarbetet har gett AkzoNobel en förstaplats på Dow Jones Sustainability Index inom materialsektorn fyra år i rad.

- Det är förstås ett stort erkännande av vårt arbete. Det ger affärsfördelar, arbetet är ju till viss del kunddrivet, även om den stora kraften ligger i att vi har ett stort engagemang och övertygelse inom företaget.

Kerstin Lindell

Arne Wallin

BONA AB

Att åldras med värdighet och skönhet – det är Bonas vision för de golv de tar hand om. De har passion för trägolv och för att minska onödigt slit-och-släng.

- Vår affärsmodell är att förmå människor att renovera sina trägolv istället för att riva ut dem och sätta in nya, säger Kerstin Lindell, VD på Bona. Bona har produkter som behövs i alla faser av trägolvet livslängd. Och om Bona får bestämma så är det en lång tid.

- Gamla trägolv är vackra, gamla parkettgolv är fantastiska. Vi kan hjälpa människor att renovera dem och underhålla dem så att de håller länge, säger Kerstin Lindell.

Hon lyfter fram själva kärnverksamheten som företagets stora bidrag till klimatarbetet. Med hjälp av deras produkter kan trägolv hålla längre och då behöver inte nya golv läggas in, inga nya träd fällas. De har arbetat fram vattenbaserade produkter, som är skonsamma mot miljön, för de

som använder dem samt för de som nyttjar golven.

Hon säger att det är en utmaning att förmå människor att se på resurserna på ett annat sätt och att ändra inställning. Framför allt ser hon att det är unga, och människor i de nya ekonomierna där många har fått det väldigt mycket bättre, som är allt för snabba med att riva ut och lägga in nytt. Ett steg i arbetet är att utbilda hantverkare, något de gör i 70 länder idag. Med kunskap om att underhålla och renovera kan de också driva på för en ändrad inställning gentemot sina konsumenter.

- Vi vill profilera oss som ett ansvarstagande företag, vi ser det som ett sätt att göra affärer och bygga ett varumärke, berättar Kerstin Lindell.

Bona är leverantör till åtta av världens tio största retailers, till exempel Walmart och Home Depot, en effekt av att de har ett aktivt hållbarhetsarbete. Det motiverar också Bona till ständiga förbättringar – flera av de stora företagen har årliga enkätundersökningar där deras leverantörer ut-

VI HAR EN TJÄNST SOM ÄR HÅLLBAR, MED MILJÖANPASSADE PRODUKTER OCH VI ARBETAR KONTINUERLIGT FÖR ATT BLI BÄTTRE, MINSKA PÅVERKAN PÅ MILJÖN OCH KLIMATET OCH TAR ANSVAR HELA VÄGEN.

värderas, bland annat gällande hållbarhet.

- Det tvingar oss att bli bättre och bättre. Vi började med att sätta miljömål för Malmöanläggningen men nu har vi mål som gäller hela koncernen, säger Arne Wallin, miljöchef på Bona.

Det är framför allt transporter och energi som står i fokus i deras klimatmål och klimatarbete. Deras produkter transporteras i huvudsak från Sverige till Tyskland eller från Sverige till USA. Bara för att transportera deras varor mellan Sverige och Tyskland behövdes tidigare en till två lastbilar per dag. Genom att lägga om transporterna på den sträckan till tåg istället för lastbil har de minskat utsläppen av växthusgaser med ungefär 60 procent.

- Det var lite svårigheter i början. Det tar ju lite längre tid, och transportören kunde inte få fram tillräckligt många vagnar först, och så gick de inte att värma upp. Våra produkter förstörs om de fryser, så då gick det inte att köra dem på tåg under vintern. Det har löst sig nu, säger Arne Wallin.

Nu tittar de på transporterna mellan fabriken i södra Colorado och USA:s östkust, som för närvarande går med lastbil. Arne Wallin berättar att de undersöker om det går att köra med tåg även där, det skulle ge ytterligare stora klimatvinster.

- Vi gör ju förbättringar på hemmaplan också, bland annat har vi satsat på att renovera och effektivisera vår fabriksbyggnad, säger Arne Wallin. De har tilläggsisolerat, installerat luftvärmepumpar och energieffektiviserat. På det sättet har de nästan halverat energiförbrukningen sedan 2009. Nästa steg är att gå över till förnybar energi i anläggningarna i Sverige, Tyskland, USA och Kina, och att titta närmare på möjligheten att använda solpaneler på några anläggningar.

- Vi har en tjänst som är hållbar, med miljöanpassade produkter och vi arbetar kontinuerligt för att bli bättre, att minska påverkan på miljön och klimatet och tar ansvar hela vägen, säger Kerstin Lindell.

BRA SVERIGE AB

Ann-Sofie Hörlin

Det är ingen nyhet för någon att flyget producerar mycket utsläpp av växthusgaser. Faktum är att på BRA Sverige kommer över 98 procent av de direkta utsläppen från flygningarna.

- Vi tror ändå att inrikesflyget har en viktig roll i framtidens Sverige, men då är det avgörande att vi minimerar utsläppen av klimatgaser.

Det säger Ann-Sofie Hörlin, Hållbarhetschef på BRA Sverige AB, tidigare Braathens Aviation. Hon berättar att de var det första flygbolaget i Sverige som certifierades enligt ISO 14001 och i den processen började de sätta mål, bland annat för minskade koldioxidutsläpp.

- Vi har satt det ambitiösa målet att halvera koldioxidutsläppen från varje passagerare som flyger med oss på tio år, mellan 2015 och 2025, berättar Ann-Sofie Hörlin.

Inrikesflyget står för mindre än en procent av Sveriges totala utsläpp av koldioxid, enligt beräkningar från Naturvårdsverket. Globalt står hela flyget för ungefär fem procent av världens koldioxidutsläpp, men eftersom flygresandet i världen troligen kommer öka är det viktigt att arbeta med att minska flygets klimatpåverkan.

BRA Sverige har en längre tid gjort så kallade gröna inflygningar. Det innebär att de flyger så energisnålt som möjligt genom att sakta in, glidflyga och utnyttja medvindarna när det går och att inte köra fortare än vad som behövs för att hålla tidtabellen. Bara den åtgärden har lett till att BRA Sverige har minskat bränsleförbrukningen med 1 260 ton per år och därmed även minskat koldioxidutsläppen med nästan 4 000 ton per år.

- Vi arbetar även med att öka beläggingsgraden på planen för att minska utsläppen per passagerare, berättar hon.

De gör också stora investeringar i nya flygplan, som är mer bränslesnåla och därför släpper ut mindre växthusgaser. Samtliga propellerflygplan byts ut mot världens idag mest miljöanpas-

sade flygplanstyp, ATR, och jetflygplanen byts ut mot Bombardiers flygplan C-Series.

- På sträckan Ängelholm - Bromma som mäter 456 km, flyger vi idag med ATR. Om vi har en normal beläggingsgrad, ungefär 72 procent, släpper en resa ut 45 kg koldioxid per passagerare och resa. Vi arbetar med att minimera onödiga vikter och fylla planen ytterligare och ska då komma ner i 40 kg koldioxid per passagerare och resa. Flygplanen från Bombardier ska minska bolagets utsläpp av koldioxid med upp till 40 procent och kväveoxidutsläppen halveras. Det är dessutom marknadens tystaste plan, vilket inte är klimatrelaterat men ändå en fördel för plan som trafikerar flygplatser nära eller i tätorter, som Bromma.

Men det behövs mer än smartare flygningar, effektiva flygplan och fulla plan för att nå målen, och för att bygga en klimatsmart flygtrafik för framtiden. BRA Sverige har tagit ett stort steg för att fylla tankarna med biobränsle istället för fossila bränslen. Sommaren 2015 erbjöd deltagare i Almedalsevenemang att köpa en "Biobiljett" och flyga till Visby i plan som drevs med biobränsle. Det var ett enormt intresse och från 1 januari är det möjligt för alla att flyga med bioflygbränsle i deras trafiknät. Det innebär att du betalar mellanskillnaden för vanligt bränsle och biobränsle. Satsningen sker inom ramen för initiativet Fly Green Fund, en förening som arbetar för att få igång både efterfrågan och produktion av biobränsle för flyg i Sverige.

Som resenär betalar man ungefär 150 kronor extra för en biljett och av det används 75 procent till inköp av biobränsle och 25 procent till innovation och utveckling av tekniken.

- Det finns förstås en del utmaningar. Biobränslet är ungefär fem gånger dyrare än vanligt bränsle, i dagsläget är det kanske lite större skillnad eftersom oljepriset är så lågt och det är så dålig tillgång på biobränsle, säger Ann-Sofie Hörlin. Tillsammans med flera andra nordiska flygbolag arbetar de för att öka medvetenheten och därmed efterfrågan på biobränsle, för att öka incitamenten att få igång en storskalig produktion i Sverige.

- Det finns ett stort intresse från skogsindustrin och papper- och massaindustrin, de har restprodukter och skogsråvara som kan användas i produktionen. Idag produceras bränslet på för få ställen i världen. Om vi ska utveckla en hållbar flygtrafik måste vi få en produktion av biobränsle som ligger närmare användarna, säger Ann-Sofie Hörlin.

DUNI AB

Dunis mål är att erbjuda servetter och pappersdukar från fossilfri tillverkning till 2020 och de vill även fortsätta satsa på mer hållbara material och ansvarsfulla relationer med sina leverantörer.

I Dunis CSR-program "Our Blue Mission" ingår klimatengagemang som en viktig del. Tre av de övergripande målen till 2020 gäller minskad klimatpåverkan. De ska ha en helt fossilfri produktion, minska energiförbrukningen i produktionen med 20 procent och erbjuda förnybara och komposterbara produkter i alla kategorier.

- Kunderna efterfrågar förnybara alternativ, och allt fler söker aktivt efter produkter från företag som arbetar med klimatfrågan. De flesta av våra kunder finns dessutom inom hotell- och restaurangbranschen så de har ju också tryck på sig från sina kunder att ta ansvar, säger Elisabeth Gierow, CSR-ansvarig på Duni. De har märkt en tydligt ökad efterfrågan på miljömärkta produkter de senaste två åren, något som har varit tydligt även i flera andra branscher. Elisabeth Gierow säger att det är en prioriterad fråga för dem, att arbeta med hållbarhet och att vara ett ansvarstagande företag.

- Vi får klara marknadsfördelar genom att vara ett trovärdigt och ansvarsfullt företag. Våra stora marknader är Norden och Tyskland och där värderas de frågorna högt bland konsumenterna, säger Elisabeth Gierow. Duni har två huvudfåror i sitt

klimatearbete; den ena berör energianvändningen i produktionen och den andra berör deras produkter, att gå över till mer hållbara material.

- En stor del av alla engångsartiklar är i plast och vi vill kunna erbjuda förnyelsebara alternativ för en successiv övergång för en lägre miljöbelastning. Det är en av våra utmaningar framöver, det är svårt att hitta bra alternativ som har rätt egenskaper och som inte är för dyra, berättar Elisabeth Gierow. Vi lever fortfarande i allra högsta grad i en fossil ekonomi, och produkter som är baserade på olja är fortfarande billigare. "I varje fall på kort sikt", säger Elisabeth Gierow.

Dunis pappersservetter och dukar är gjorda av FSC®-certifierad skogsfiber. Elisabeth Gierow berättar att de har gjort LCA-studier som visar att Dunis servetter och dukar av papper från ansvarsfullt skogsbruk är ett likvärdigt alternativ till bomull- och linne ur klimatsynpunkt. Den andra delen av Dunis klimatengagemang berör produktionen, och målet är att ha helt fossilfri tillverkning 2020. De har produktion i fyra fabriker i Europa. Elisabeth Gierow berättar att de arbetar med olika projekt för att minska förbrukningen av energi och vatten, och av utsläppen av koldioxid.

- Vi försöker söka alternativ från lokala tillgångar vid våra olika anläggningar. Det kan till exempel handla om fjärrvärme, lokalt producerad biogas från jordbruket, solpaneler eller en vidareutveckling av vår biopanna, säger Elisabeth Gierow. På det svenska pappersbruket Rexcell har de utvecklat en

biopanna, som eldas med restresurser från skogar i närheten. Eftersom biopannan drivs med förnybara resurser som skogsavfall är utsläppen av fossila växthusgaser mycket låga.

I Skåpafors driver de ett projekt tillsammans med bland annat universitetet i Karlstad och Energimyndigheten. Där står torkprocessen i fokus, det är den process som drivs med fossil gas och som har störst klimatpåverkan. Skåpafors är också den anläggning som står för den större andelen av företagets totala koldioxidutsläpp. Om projektet löper på som det ska, och sedan kan skalas upp, skulle det med största sannolikhet innebära att Duni blir 90 procent fossilfritt i den egna tillverkningen.

- Så här långt är vi på god väg att uppfylla målen i vårt Blue Mission-program. Vi har ökat vårt komposterbara och förnybara sortiment. Vi har startat ett forskningsprojekt för att nå vårt mål med 100 procent fossilfri produktion. Vi har minskat vår energiförbrukning sedan 2010, även om vi inte riktigt ligger i fas för vårt mål om 20% till 2020. Utmaningen framöver ligger till stor del att fortsätta hitta förnybara energilösningar i våra fabriker och att hitta bra alternativa material som har lägre klimat- och miljöbelastning, säger Elisabeth Gierow.

VI FÖRSÖKER SÖKA ALTERNATIV FRÅN LOKALA TILLGÅNGAR VID VÅRA OLIKA ANLÄGGNINGAR.

Elisabeth Gierow, CSR-ansvarig på Duni

EUROPEAN SPALLATION SOURCE ERIC

Utanför Lund uppförs en enorm materialforskningsanläggning, European Spallation Source (ESS). 2023 öppnar verksamheten för externa forskare, och anläggningen kommer att tas i full drift år 2025.

På anläggningen ska man erbjuda världsledande verktyg för materialforskning. ESS blir världens mest kraftfulla neutronkälla, vilket gör det möjligt för forskare att se och förstå atomstrukturer och krafter. Den kan jämföras med ett jättelikt mikroskop som kan användas för att studera olika material - från plaster och läkemedel till motorer, proteiner, molekyler och nanomaterial.

- Det är en mycket energikrävande verksamhet som ska bedrivas på anläggningen, det är nödvändigt att vi har ett tydligt och effektivt klimatarbete, säger Erica Lindström, energi- och hållbarhetsingenjör på ESS. ESS har ambitionen att bli världens första stora forskningsanläggning med energimäs-

sigt hållbar drift och vara ett föredöme och inspiration för ett nytt sätt att bygga och driva framtidens forskningsanläggningar. Det innebär bland annat att anläggningen är energieffektiv och att den försörjs med elektricitet från förnybara energikällor. Dessutom används delar av överskottsvärmen i fjärrvärmenätet, något som kan ersätta andra uppvärmningsformer och därmed bidra till att minska utsläpp av koldioxid i Lund.

- Vi har en energipolicy - "Responsible, Renewable, Recyclable" - med målet att förbruka mindre än 270 GWh el per år. Under 2015 gjorde vi bland annat en uppdatering av energiinventeringen och av tekniska krav samt optimerade olika processer för att minska elförbrukningen, berättar Erica Lindström. ESS har även satsat på att minska klimatpåverkan från byggprocessen och byggnaderna som ska uppföras. Eftersom det är en så stor anläggning har de även sett ett stort värde i att integrera den väl med omgivningen och att den ska uppfylla skarpa hållbarhetskrav. Därför strävar ESS ef-

ter att miljöcertifiera byggnaderna enligt det internationella frivilliga miljöklassningssystemet BREEAM. Med den nuvarande strategin kommer de uppnå den näst högsta nivån på en femgradig skala - BREEAM Excellent. Genom hållbara materialval strävar ESS efter att välja byggvaror med låg miljöpåverkan. Materialen granskas ur ett livscykelperspektiv där byggvarornas miljöpåverkan bedöms. Miljöbedömningssystemen Byggvarubedömningen, Sunda Hus och BASTA används för att bidra till utfasningen av farliga ämnen som är skadliga för både hälsa och miljö.

- Vi väljer att köpa in byggvaror med hänsyn till ursprung och sociala påverkan, till exempel genom att enbart välja trä från hållbart skogsbruk, säger hon. Erica Lindström berättar också att de har stort fokus på att minska mängden avfall på byggarbetsplatsen och att undvika att lägga det på deponi. De försöker så långt möjligt återanvända eller återvinna material på plats.

- Det finns en hel del okunskap - och oro - om driften som genererar joniserande strålning och därmed uppkomst av mindre mängder radioaktivt avfall. Det är viktigt att vi tar

hänsyn till det i kontakten med bland annat myndigheter och allmänheten. Framför allt är det viktigt att vi informerar korrekt för att minska den oron. Vi kommer inte generera den typ av avfall som kommer från kärnkraftverk, utan ett mycket mer kortlivat avfall som därför inte alls är lika besvärlig att hantera, säger Erica Lindström. Hon menar också att den viktigaste och mest långsiktiga

hållbarhetsrelaterade påverkan från ESS är tillämpningarna av forskningsresultaten som möjliggörs på grund av ESS och som bidrar till ett mer hållbart samhälle. Forskning med neutroner används till exempel för att utveckla bränsleceller, utveckla säkra metoder för att lagra vätgas och möjliggöra det som bränsle och utveckla ny batteriteknik. Energilagring är en utmaning för alternativa kraftkällor som sol och vind. Även utveckling av nya mer miljöanpassade konstruktionsmaterial och industriella processer kan ske med hjälp av forskning med neutroner.

- Forskningen som ska ske på anläggningen kommer ligga i framkant och kan i framtiden bidra till mer hållbara lösningar, säger Erica Lindström.

**VI HAR EN ENERGIPOLICY
- "RESPONSIBLE,
RENEWABLE, RECYCLABLE".**

Från vänster Ted Marthinsson, Malin Åberg och Erica Lindström.

HR BJÖRKMANS ENTRÉMATTOR

Med bakterier och regnvatten som tvättar, solpaneler på taket, fordonsgas i tankarna och mål att vara bäst och att hitta nya miljövänliga material, har Björkmans byggt ett företag som är en del av ett mer klimatsmart näringsliv.

- Vi är en del av den cirkulära ekonomin, vår affärsmodell bygger på återanvändning. Det säger Carl-Johan Björkman, VD för Björkmans entrémattor. I mer än 20 år har de levererat en tjänst snarare än en produkt – att byta ut och tvätta entrémattor hos företag runt om i Sverige. Carl-Johan Björkman menar att deras verksamhet från början har byggt på den cirkulära affärsmodellen, det som nu lyfts fram som en lösning på många miljö- och hållbarhetsutmaningar. Genom att använda, renovera och använda igen minskar behoven av nya material.

- Vårt mål är att vara bäst i branschen, inte bara på kärnverksamheten utan även när det gäller miljö, säger Carl-Johan Björkman. Redan i slutet av 90-talet påbörjade de sitt hållbarhetsarbete genom att miljöcertifieras enligt ISO 14000. Det var så de fick upp ögonen för var deras miljöpåverkan fanns och började arbeta för att minska den. De certifierades samtidigt enligt EMAS, och 2014 tog de emot priset EMAS Awards för Eco Innovations Improving Environmental Performance, EU-kommissionens utmärkelse för att uppmärksamma EMAS-certifierade företag som har tagit fram lösningar för cirkulär ekonomi eller andra hållbarhetslösningar. Det ger resultat, inte bara för klimatet utan även för affärerna. Genom att vara ett gott exempel får de goda kundrelationer, och Carl-Johan Björkman berättar att ungefär 20 procent av deras kunder uppger att Björkmans aktiva miljö- och klimatarbete var avgörande för att de skulle anlita dem. Företagets klimat- och hållbarhetsarbete innehåller flera delar. Bland annat har de tagit fram ett slutet tvättsystem som återanvänder vatten och energi och där de använder bioteknologiskt rengöringsmedel. Mattvätten sker i en naturlig process där mikroorganismer sköter grovjobbet genom att bryta ner smutsen. På det sättet blir det inga utsläpp och det är därför oskadligt för människor, djur och natur.

om trivs organismerna bäst i lite lägre temperaturer, så genom att tvätta i lite kallare vatten kan de använda lite mindre energi. Carl-Johan Björkman berättar också att företaget är fossilbränslefritt.

- Tvättprocessen drivs med biogas och vi använder enbart el från vind- och solkraft, och våra transporter och leveranser sker med biogasdrivna transportbilar. De senaste tio åren har företagets samtliga bilar kört på fordonsgas, säger han.

Det nyaste på fronten är att de har satt solpaneler på taket på anläggningen i Stora Bernstorp utanför Malmö. Det är en helt miljöanpassad anläggning med egen gasmack och där regnvatten tas om hand till tvättprocessen. Det var det första tvätteriet med Svanenlicens. Arbetet engagerar hela personalen, och för att motivera dem bjöds meteorologen Per Holmgren in i slutet av 2015 för att hålla en inspirationsföreläsning, med beskrivningar av kusliga scenarier om inte världen växlar in på ett annat spår, där cirkulär ekonomi kan vara en del av lösningen. Björkmans vill fortsätta växa, och de vill fortsätta att stärka klimat- och miljöarbetet.

- Det är klart att det finns utmaningar. Tillgängligheten av

Carl-Johan Björkman, VD för Björkmans entrémattor

miljövänliga material är en sådan. Vi vill alltid hitta de mest miljövänliga materialen till våra mattor, och det kan fortfarande vara svårt att hitta det. De har även mött en utmaning när de expanderade verksamheten till Kalix. Där finns inga

VÅRT MÅL ÄR ATT VARA BÄST I BRANSCHEN, INTE BARA PÅ KÄRNVERKSAMHETEN UTAN ÄVEN NÄR DET GÄLLER MILJÖ.

- Det är även en klimatvinst. För att tillverka vanliga, traditionella tvättmedel, går det åt mycket fossil energi, framför allt för att producera de kemikalier som ingår i tvättmedlen. I de produkter vi använder används mikroorganismer som bakterier och svampar, och det går inte åt någon fossil energi för att producera dem, säger Carl-Johan Björkman. Dessut-

mackar med fordonsgas, så just där har de fått göra ett undantag och använder dieselbil istället. Carl-Johan Björkman tror ändå att det kommer gå att lösa med tiden.

- Klimat och hållbarhet är ingen trend, inte för oss heller. Vi kommer fortsätta så här.

HYDROWARE

Vi lever av lånade resurser, och vi ska inte ta med oss något. När vi lämnar livet ska vi ha givit tillbaka minst lika mycket som vi har använt. Det är drivkraften bakom Hydrowares satsning på cirkulär ekonomi.

Det var i ett projekt där inhyrda konsulter gjorde en livscykelanalys på deras hissar, som Kjell Johansson först hörde uttrycket Earth Overshoot day. Det är Världsnaturfonden som varje år räknar ut vilken dag på året vi har förbrukat hela jordklotets årliga resurser. För 30 år sedan, 1986, inföll den dagen 31 december. Då levde vi i balans med mängden resurser. 2015 inföll Earth Overshoot day 13 augusti. Resten

stora miljöbelastningen ligger. Inte i användningen.

- De senaste 20 åren har hissbranschen, precis som så många andra branscher, börjat göra produkter som inte går att laga. Det har blivit en slit-och-slängmentalitet där inget lagas, allt byts ut mot nytt. Det verkar inte vara många som förstår att när vi tar ut så mycket resurser så får det effekter, säger Kjell Johansson.

Han menar att vi måste återanvända produkter i första hand, material i andra hand och energiåtervinning är det sista alternativet. Genom att reparera och återanvända skapas en sluten loop där inget förstörs. Det är grunden i den cirkulära ekonomin – ett system där produkter återanvänds och repareras eller modifie-

ska gå att laga.

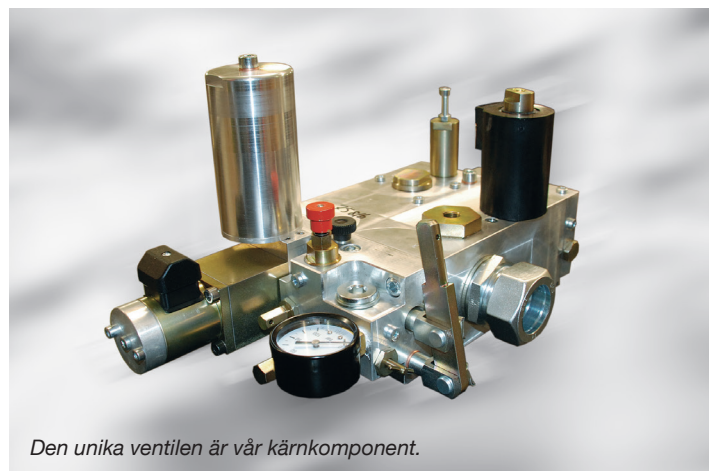
- Vi måste, i hela samhället, gå mot att använda så lite råmaterial som möjligt. Det är inte bara produktionen som måste ändras då, utan hela organisationen, säger Kjell Johansson.

Han menar att affärsmodellen måste ändras för att produktansvaret ska fungera, till exempel genom att gå från att äga varor till att leasa en funktion. "Du äger inte hissen, du leasar en hissfunktion." Ansvar för produkten stannar kvar hos producenten, och den får mer incitament att göra en produkt som ska hålla länge. Det är ett slags delningsekonomi, där ägandet inte är det viktiga, utan tillgången till en funktion eller tjänst.

Trots att de inte har kommit igång ordentligt med den nya affärsmodellen och de mer hållbara produkterna, så har han märkt ett stort intresse från kunder.

- Det här kommer ge oss stora affärsfördelar framöver, det är jag övertygad om. Fastighetsägare är väldigt intresserade förstås, men även andra aktörer i samhället. Det gäller att titta på hela kostnaden, under hela livscykeln, och inte bara på investeringskostnaden. Då förstår man att det är en god affär att ha produkter som håller och som kan lagas, berättar Kjell Johansson. Uppmärksamheten kring cirkulär ekonomi och delnings-ekonomi har ökat enormt under de senaste två åren, och han tror att många fler kommer intressera sig för modellen framöver.

- Det gäller att bestämma sig, att peka ut en riktning och sedan fortsätta ditåt. Det får ta tid, bara det är i rätt riktning. De senaste 20 åren har vi gått åt helt fel håll, det är dags att vända om nu.

Den unika ventilen är vår kärnkomponent.

av året har vi tagit ut mer resurser än vad som återskapas.

- Det är skrämmande. Fortsätter vi så här går det åt skogen, säger Kjell Johansson produkt- och marknadsansvarig för hiss företaget Hydroware.

Han hade länge undrat över hur mycket resurser som går åt till deras hissar, och för att få veta mer anlätades några konsulter som gjorde en analys över hur hela produktens livscykel – från vaggan till graven – påverkade miljön. Det blev tydligt att det är i produktionen av materialen, av själva produkten, som den

ras istället för att bytas ut.

- Hittills har vi varit duktiga på att energieffektivisera, och även på att återvinna energi ur material, men eftersom den stora miljöbelastningen ligger i tillverkningen och materialen är det där vi måste arbeta för att göra skillnad.

På Hydroware bestämde de sig för att börja ställa om och gå mot en cirkulär ekonomi. De nuvarande produkterna är fortfarande byggda som de flesta andra, med små möjligheter till reparation och återanvändning. Men de nya produkterna kommer vara utformade för att de

KRAFTRINGEN

För Kraftringen är hållbarhet en naturlig del av hela verksamheten. De strävar efter att minimera den negativa påverkan på omvärlden och har ambitionen att leda utvecklingen av framtidens energi.

All energiproduktion och distribution medför någon form av påverkan på omvärlden och miljön. Som energibolag har Kraftringen därför ett stort ansvar att minimera den påverkan ständigt och jämt.

- Det är utgångspunkten för oss. Vi arbetar med hållbarhetsmål som en naturlig, integrerad del av vår verksamhet, samtidigt som vi arbetar för att driva på en hållbar regional utveckling, säger Melinda Frigyesi Almström, kommunikationschef på Kraftringen.

Kraftringen är kommunägt och har en stor roll i de kommuner de verkar i att som energibolag öka andelen förnybar och närproducerad energi. Melinda Frigyesi Almström nämner bland annat satsningen på fjärrvärme och utveckling av solceller. I dag använder de 92 procent förnybart bränsle och återvunnen värme för fjärrvärmens levererar till sina kunder. De kvarvarande 8 procenten är övriga bränslen.

För 30 år sedan var förhållandet det motsatta. Alla deras privatkunder får dessutom förnybar el från vatten, sol, vind och biobränslen utan extra kostnad.

- Vi satsar även på klimatsmarta transporter, underlättar för elbilar och gasbilar genom att leverera el i laddstolpar och fordonsgas till mackar, berättar hon.

Hon säger att de har som mål att producera helt fossilfri värme, kyla och el till 2020. Redan nu har de nått långt. Mellan 2012 och 2014 minskade de sina utsläpp med ungefär hälften.

De arbetar även med att driva på omställningen till verkligt hållbar samhällsutveckling, inte bara genom att bygga ut det förnybara el- och värmenätet och möjliggöra för hållbara transporter, utan även genom att säkra en hög tillgänglighet till fiber. Genom att underlätta för kommunikation via telefoni och IT kan man minska resandet, samtidigt som livskvalitén

och möjligheten till utveckling av företag och arbetstillfällen tryggas.

- Det är egentligen det som är finessen med vårt hållbarhetsarbete – att det är fullt integrerat i vårt arbete genom att vi minimerar vår miljöpåverkan, men att vi parallellt också driver en aktiv agenda för att utveckla bättre lösningar för våra framtida generationer, säger Melinda Frigyesi Almström

Klimatförändringarna har redan börjat märkas, genom stormar, översvämningar och andra oväntade väderfenomen. Kraftringen behöver därför också arbeta med anpassning till de klimatförändringar som inte längre går att hejda och minimera verksamhetens bidrag till ytterligare klimatförändringar.

En verksamhet som redan nu tydligt påverkas av att klimatet förändras är Kraftringens elnät. Med mildare och blötare vintrar ökar skogens utsatthet för stormar, och stormfällda träd kan skada Kraftringens elnät. De investerar därför ungefär en kvarts miljard kronor om året framöver för att säkra elledningarna både ovan och under jord.

- Vi har också gjort en hel del investeringar för att modernisera eller ersätta de produktionsanläggningar som tidigare eldats med fossila bränslen. Både utsläppen av koldioxid och verksamhetens användning av fossila bränslen har minskat kraftigt som en följd av det arbetet, berättar hon.

2014 invigdes ett modernt biobränsleeldat kraftvärmeverk i Örtofta och 2015 ett strategiskt samarbete med Öresundskraft och Landskrona Energi. Med ett gemensamt fjärrvärmenät, som binder samman fyra moderna kraftvärmeverk, kan de tre bolagen ytterligare minska användningen av fossila bränslen och utsläppen av koldioxid.

De arbetar också internt, för att öka engagemang och medvetenhet hos de egna medarbetarna. Under 2015 inledde de ett samarbete med Nissan, så nu kan alla medarbetare leasa Nissans senaste elbil till rabatterat pris.

- Att jobba för ett hållbart samhälle handlar inte bara om att tänka långt framåt, och vad vi gör på sikt. Det handlar mycket om vad vi gör här och nu, säger Melinda Frigyesi Almström.

Vi arbetar med hållbarhetsmål som en naturlig, integrerad del av vår verksamhet...

LINK arkitektur

LINK arkitekturs kontor i Umeå växte, och när medarbetarna raskt ökade från nio till sjutton och de bara hade plats för sexton, behövde de byta upp sig.

LINK arkitektur har som ledord att "leva som vi lär", och eftersom de drev hållbarhetsfrågan i sina projekt ville de ha ett kontor som levde upp till de egna höga kraven.

- Det kändes viktigt för oss att stå längst fram när det gäller hållbarhet, så vi tog ett brett grepp och hjälptes åt tillsammans, berättar Torbjörn Windseth, avdelningschef på kontoret i Umeå.

De samlade all personal i fem workshops där de tillsammans arbetade fram lösningar för ett funktionellt, trivsamt och klimatneutralt kontor. De fick djupdyka i frågor kring belysning, tekniska lösningar, förnybar energi, olika materials miljöpåverkan och fundera över vilka funktioner deras sätt att arbeta har.

En av de frågor som de identifierade som viktig, var att ha förnybar el. De förstod snabbt att det inte var möjligt för dem, som hyresgäst, att välja en helt egen elleverantör. De förde samtal med fastighetsägaren och lyckades få genom att denne bytte elavtal så att alla hyresgäster i fastigheten fick hundra procent förnybar el.

- Det var ju egentligen ingen annan som hade ställt krav på förnybar el i fastigheten innan, men nu när våra kontorsgrannar har förstått vad vi gör så har det väckt frågor, och en del är intresserade av att ta efter oss i deras eget hållbarhetsarbete, berättar Torbjörn Windseth.

Deras ambitioner för ett klimatneutralt kontor stannade inte vid förnybar el. I samtalen med fastighetsägaren fick de också genom att i den bilpool, som de kunde vara med igenom hyreskontraktet, skulle de ha en elbil istället för en bil som drivs med fossila bränslen. De skaffade även cyklar, som personalen kan använda, och har skaffat utrustning för att kunna ha videomöten med kollegor och kunder på andra orter - allt för att minska klimatfotavtrycket. De utsläpp som ändå genereras av resor som de inte kan kompensera bort, eller av olika inköp, klimatcompenserar de för genom ett Gold-Standard-certifierat FN-projekt.

Kontoret har inretts med miljösmyta material, där 117 av 150 möbler och andra inredningsdetaljer, är Svanenmärkta. De övriga är producerade, så långt möjligt, av förnybara material, och all gammal inredning har återanvänts.

Den heltäckningsmatta som finns för att få en bra ljudmiljö är gjord av 100 procent återvunna fibrer.

- Vi vill använda så lite resurser som möjligt, och det vi använder ska vara genomtänkt och ha bra miljöprestanda, säger Torbjörn Windseth.

När de hade börjat prata hållbarhet och planera för minskad klimatpåverkan, började de ställa frågor om det som de vanligen såg som självklart. Från ett projekt som inleddes efter behovet att få mer yta började de se över övriga inköp och vanor. Skrivaren byttes till en Svanenmärkt apparat och det kaffe och fika som är en av morgonrutinerna på kontoret är nu självklart KRAV-märkt.

De har fått uppmärksamhet för sin satsning. 2014 nominerades de till Green Tenant Award och hamnade bland de sex bästa. Priset delas ut varje år till en kontorshyresgäst som arbetar aktivt för att skapa en hållbar kontorsmiljö och minska koldioxidavtrycket. Umeåkontoret inspirerade LINKs kontor i Stockholm att göra en liknande satsning när de skulle byta kontor under hösten 2015. De har inrett kontoret med återanvända produkter, inspirerade av cirkulärt tänkande.

LINK arbetar strategiskt med hållbarhetsfrågor genom att identifiera områden där man kan prestera bättre, men också inom ramen för sina projekt. Under hösten 2015 anordnade de, tillsammans med WSP och i samarbete med Konstfack och BIM Alliance, ett seminarium med fokus på hållbara interiörer. Uppmärksamheten blev stor och ett nytt nätverk kallad 100GRUPPEN bildades. Övergripande mål är att samla alla aktörer i inredningsbranschen och öka förståelsen för värdet av hållbara interiörer och olika aktörers krav och förutsättningar.

- Vi vill lyfta in den dimensionen - hållbarhet - i projekten, men i slutändan är det ju alltid beställaren som avgör hur långt vi kan gå. Vi vill inspirera, och vill gärna tro att vi kan motivera andra att göra mer om vi själva ligger i framkant, säger Torbjörn Windseth.

DET KÄNDES VIKTIGT FÖR OSS ATT STÅ LÄNGST FRAM NÄR DET GÄLLER HÅLLBARHET, SÅ VI TOG ETT BRETT GREPP OCH HJÄLPTES ÅT TILLSAMMANS.

PERSTORP

I många av de produkter som vi använder i vår vardag – som kosmetika, djurfoder, färg och blöjor – finns Perstorps kemikalier. Företaget verkar idag över hela världen, men ursprunget finns i samhället Perstorp, där bolaget grundades för mer än 130 år sedan.

Perstorps vision är ”att bidra till en bättre och mer hållbar värld genom att leverera innovativ kemi till våra kunder”. Det är stort fokus på att minska klimatfotavtrycket, alltså att minska de växthusgasutsläpp som är konsekvensen av företagets verksamhet. De senaste åren har bolaget som helhet minskat energianvändningen med 5 procent och det pågår ett kontinuerligt arbete för ytterligare sänkningar.

I samhället Perstorp ligger en av bolagets största anläggningar, med Anders Hansson som VD. Han berättar att hållbarhetsarbetet inleddes tidigt, redan 1960 och att det under de följande 40 åren gjordes stora investeringar för att minska utsläpp och miljöpåverkan. Karl-Erik Sahlberg, dåvarande VD för bolaget, sa att ”Det går inte att snacka sig ur miljöproblem. Miljöarbetet är en överlevnadsfråga för oss och hela branschen.” - Vi var helt klart före vår tid, på den tiden var inte miljöfrågan särskilt diskuterad. Investeringarna vi gjorde under de åren har bidragit stort till att hålla nere vår klimatpåverkan, berättar Anders Hansson.

Produktionssajten i Perstorp får huvudsakligen sin energi från en egen biopanna, som installerades 1991. Det innebär att merparten av ångan och energin som driver processerna på fabriken i Perstorp kommer från ickefossilt bränsle. Satsningen på biopannan och ett i övrigt mycket aktivt arbete med att minska miljöpåverkan gav resultat. Utsläppen till vatten, luft och användningen av fossila bränslen minskade dramatiskt, och 1995 fick Perstorp pris av Världsnaturfonden.

- Vårt hållbarhetsarbete utgår från våra väsentliga miljöaspekter – alltså de områden som vi har störst påverkan på, men också från vad vi måste göra enligt lag, vilka internationella riktlinjer som finns och de nationella miljömålen.

Klimatfrågan är en av de aspekter vi har identifierat att vi ska prioritera i vårt arbete, berättar Anders Hansson.

Inom Perstorp mäter man sina utsläpp bland annat i koldioxidutsläpp per kg av produkt man tillverkar. På global nivå släpps c:a ett kilo koldioxid per kilo tillverkad produkt, vilket i sig är lågt för kemibranschen. För det som tillverkas i fabriken i Perstorp är utsläppen betydligt lägre. Produktionen där är till stor del fossilfri genom att biobränslepannan står för energiproduktionen och är ansluten till ett fossilfritt fjärrvärmenät. Perstorp har även börjat producera en del egen el, som kan gå in i produktionen.

I en annan anläggning har företaget en egen tillverkning av biobränsle, RME, som är helt fossilfritt och baserat på raps. (Perstorp är Skandinavien största producent av biobränsle!)

- Biobränslet används i våra egna transporter, de som vi styr över. Vi har även en hel del transporter som går på järnväg, säger Anders Hansson.

DET ÄR VERKLIGEN DAGS ATT TA ARBETET IN I NÄSTA FAS NU

På bred front arbetar Perstorp med att förbättra effektiviteten och går över till förnybara bränslen i alla delar av verksamheten. Man har tagit fram gröna produkter som är gjorda helt på förnybara råvaror. Anders Hansson säger att efterfrågan på de gröna produkterna inte är riktigt så hög som man förväntat sig, men han tror att fler kommer börja arbeta mer med hållbarhet framöver och hoppas att suget efter de miljöanpassade produkterna blir större då.

- Det är tydligt att allt fler företag arbetar mer med hållbarhet och ställer krav på affärskontakter att vara långsiktiga. Investorer söker i högre grad företag som prioriterar hållbarhetsarbetet. Efter klimattoppmötet i Paris är det tydligt att det krävs mycket mer av alla för att nå klimatmålen, menar Anders Hansson.

Han säger också att Perstorp helt klart har haft fördelar av att vara tidigt ute, att man har effektiviserat verksamheten och har lägre klimatpåverkan än många andra företag i branschen.

- Men det är en ständigt resa. Nu talas det inte längre bara om utsläppsminskningar, utan om cirkulär ekonomi och hållbarhet. Det är verkligen dags att ta arbetet in i nästa fas nu, säger Anders Hansson.

Det går inte att snacka sig ur miljöproblem. Miljöarbetet är en överlevnadsfråga för oss och hela branschen.

REGION SKÅNE

Region Skåne har det offensiva målet att vara fossilbränslefritt 2020. Det innebär att all värme, el och drivmedel till transporter ska komma från förnybara icke-fossila källor.

Det var ett ambitiöst miljöprogram som togs 2009, där bland annat målet om fossilbränslefri region togs. Uppslutningen har varit stor; flera kommuner, organisationer och företag har antagit utmaningen och deltar i arbetet på olika sätt. Inom Region Skåne finns många aktiviteter för att målet ska nås. Framför allt ligger fokus på energianvändning och transporter – det är två fossilintensiva aspekter som berör de flesta organisationer.

En av utmaningarna är att minska utsläppen från resor inom tjänsten, de genererar ungefär 7 700 ton koldioxid varje år. Tove Zellman från Region Skåne berättar att de började med att göra en resvaneundersökning bland alla anställda, för att kartlägga hur resandet ser ut.

- Mer än 90 procent av koldioxidutsläppen från resandet kommer från flyg och privata bilresor i

tjänsten, så det var tydligt att vi behövde arbeta aktivt för att minska den delen. Det är svårt att reglera hur personalen reser till och från arbetet, så vi har fokuserat på de resor som görs i tjänsten, berättar hon.

I undersökningen kom det in flera förslag på hur Region Skåne skulle hantera resandet, bland annat förslag som innebar ekonomiska incitament för att välja att resa på ett annat sätt. En del andra förslag innebar att de behövde göra mindre investeringar och de behövde alltså en del resurser. De kombinerade dessa båda och skapade Klimatväxlingsmodellen.

- Vi tar en intern avgift för tjänsteresor med flyg och privata bilar. Pengarna används för att köpa in respektive underlätta användandet av cyklar, Jojo-kort, system för videokonferenser och poolbilar, berättar Tove Zellman.

Det är de tjänsteresor som orsakar mest utsläpp av växthusgaser – resor med flyg och privata bilar – som man tar ut en avgift på. För bilresor tar de ut en avgift på 2 kronor per mil och för flygresor tar de ut 250 kronor för resor inom Sverige, 500 kronor för resor inom Europa och

DET GÄLLER ATT BESTÄMMA SIG, ATT PEKA UT EN RIKTNING OCH SEDAN FORTSÄTTA DITÅT. DET FÅR TA TID, BARA DET ÄR I RÄTT RIKTNING.

1 000 kronor för resor utanför Europa. Det motsvarar ungefär en krona per kilo koldioxid som släpps ut.

- Från början var det en del som var tveksamma till systemet, som tyckte att det var jobbigt att behöva betala extra. Men nu när de ser vad de får för pengarna – jojobort, möjlighet till distansmöten, tillgång till cyklar och bilpool – då är det fler som har blivit positiva, säger Tove Zellman.

Region Skåne arbetar också med att fasa ut fossilbränslen i uppvärmningen och har tecknat avsiktsförklaringar med de åtta fjärrvärmeleverantörerna.

- Syftet med avsiktsförklaringarna är att leverantörerna ska kunna leverera 100 procent fossilbränslefri fjärrvärme, fjärrkyla och fordonsgas till Region Skånes verksamheter till 2020. Idag är ungefär 85 procent av värmeenergin fossilfri, säger Tove Zellman.

Framöver ska Region Skåne och leverantörerna också arbeta tillsammans för att införa hållbara energilösningar i Region Skånes fastigheter. Det samarbetet, inom ramen för avsiktsförkla-

ringarna, har påbörjats med de tre största energibolagen.

Och arbetet har fått bra resultat. När miljöprogrammet antogs var el, värme, transporter och kollektivtrafik till 30 procent fossilbränslefritt. 2014 var 72 procent fossilfritt.

Det finns en del segrar kvar att vinna. Tove Zellman berättar att de har en del utmaningar framför sig, att det är de lägst hängande frukterna de har plockat. Skånetrafiken arbetar med att försöka få fram fossilfria bussar på alla linjer, även regionbussarna. Och de behöver arbeta vidare för att komma åt fossilanvändningen inom transporter och resor i tjänsten. Men hon tror att det kommer att gå.

- Många drivs av ett stort engagemang i organisationen, i alla delar. Det finns en stor stolthet över vad vi gör och vad vi har lyckats uppnå och det hjälper ju till att driva arbetet framåt, säger Tove Zellman.

SEB

Med klimatberäknade fonder och satsningar på gröna obligationer som ska ge nytta för både klimatet och för investeraren, tar SEB ansvar för bolagets hela klimatpåverkan.

- Vår största påverkan, och samtidigt vår största möjlighet att bidra till förändring, ligger i vilka verksamheter vi finansierar och hur vi förvaltar kapital; vilka företag vi investerar i genom våra fonder och våra pensionsbolag, säger Cecilia Widebäck West, hållbarhetschef på SEB.

Den direkta påverkan har de arbetat med sedan 2008 när de började mäta utsläppen av växthusgaser från verksamheten. De identifierade fyra områden som väsentliga: energiförbrukning, resor, tjänstebilar och

Cecilia Widebäck West, Hållbarhetschef.

papper.

- När vi visste hur det såg ut kunde vi också sätta mål och satte ett ambitiöst mål att till 2015 minska utsläppen med 45 procent

jämfört med 2008. Det har vi uppnått med god marginal så nu sätter vi nya mål fram till 2020, berättar Cecilia Widebäck West.

Hon berättar att de nått målet med att minska koldioxidutsläppen med 45 procent genom ett arbete inom tre områden. Koldioxidutsläppen från energianvändningen har minskat med 80 procent, ett resultat av effektiviseringar, en övergång till mer förnybar energi och mer energieffektiva lokaler. Utsläppen från tjänstebilar har minskat med mer än 55 procent, framförallt för att dagens bilar är mer bränslesnåla. Utsläppen från pappersförbrukning har också sjunkit, med mer än 70 procent.

- För resorna ser det inte lika bra ut. Där har vi snarare ökat utsläppen, jämfört med 2008. Vi reser mer idag och det här är vår stora utmaning framöver, även om vi under 2015 såg en minskning. För att fortsätta den utvecklingen behöver vi höja medvetenheten bland alla medarbetare och underlätta för andra typer av möten såsom videokonferenser, säger Cecilia Widebäck West.

Den indirekta delen av deras klimatpåverkan är dock mer betydelsefull. Det gäller då finansieringar och investeringar.

De senaste åren har debatten i samhället vaknat kring fonder och bankers ansvar. Det finns en tydlig förväntan att banker och kapitalförvaltare ska ta ett ansvar för vad pengarna går till. Det gäller även vilken klimatpåverkan investeringar i oljebolag eller annan fossilintensiv verksamhet kan ha.

- Vi diskuterar klimatfrågan regelbundet med våra kunder och följer hur de arbetar med frågan, berättar Cecilia Widebäck West.

I arbetet mot klimatförändringar har SEB beslutat att aktivt bidra till ett samhälle med låga koldioxidutsläpp.

SEB har därför beslutat att minska exponeringen mot i första hand kol, genom att inte inleda nya affärer med företag som bryter kol, inte heller finansiera nya kol-kraftverk, om de inte använder teknik som minskar utsläppen av växthusgaser.

SEB

Det handlar inte främst om att välja bort, utan viktigare är vad man väljer att satsa på. Sedan länge gör SEB det möjligt för kunder att finansiera förnybara energikällor liksom projekt för energieffektivisering. Exempelvis har vi under de senaste tre åren finansierat vindkraftprojekt i norra Europa med över 6 miljarder kronor, säger Cecilia Widebäck West. Ett annat exempel är gröna obligationer som SEB tog fram tillsammans med Världsbanken 2007/2008. Här möts företag och organisationer som söker finansiering för konkreta miljöinvesteringar med investerare.

VI DISKUTERAR KLIMATFRÅGAN REGELBUNDET MED VÅRA KUNDER.

- Nu kan också våra småsparare, privatpersoner, välja den här typen av fond och vara med och påverka klimatet och miljön positivt, säger Cecilia Widebäck West. På samma tema har SEB klimatberäknat sina hållbara och etiska fonder. Detta arbete utvidgas under året till att omfatta huvuddelen av de aktiefonder man förvaltar. Beräkningen visar hur mycket koldioxid de bolag som ingår i fonden släpper ut och är ett sätt att underlätta för kunder att välja fonder utifrån klimatpåverkan.

- Vad gäller våra fonder så använder vi oss alltmer av positivt urval, det vill säga vi väljer aktivt in bolag som bedriver ett bra miljöarbete och har flera fonder som är fokuserade på just hållbara bolag. Vi fokuserar på företag som arbetar koldioxidsnålt, är bra på att hantera sin egen vattenkonsumtion och är duktiga på att hantera giftiga utsläpp. Det har hittills även gett en bra avkastning, fortsätter Cecilia Widebäck West.

SKANSKA SVERIGE AB

Det är ett av Sveriges största byggbolag med verksamhet i både Sverige och i många andra länder. De bygger inte bara bostäder, utan är även involverade i anläggningsverksamhet, kommersiella fastigheter och infrastrukturprojekt.

- Traditionellt, och internationellt, ligger den största delen av klimatpåverkan från bygg- och fastighetssektorn i driften. I Sverige ser det annorlunda ut eftersom vår energi inte är baserad på fossila bränslen i lika hög grad som i många andra länder, säger Johan Gerklev, hållbarhetschef för Skanska Sverige. I takt med att olja fasats ut som uppvärmningskälla och husen blivit allt energieffektivare så har klimatpåverkan från produktionen av material och från transporter blivit en allt viktigare del av bygg- och fastighetssektorns klimatpåverkan. Sedan 2009 har Skanska Sverige beräknat utsläppen av växthusgaser från hela kedjan – från råvaran till driften av den färdiga byggnaden eller anläggningen. - Det är ett bra sätt för oss att identifiera

våra stora utsläppskällor, så vet vi var vi ska lägga störst fokus. Vi får kunskap för att kunna välja rätt material, konstruktion och design med så låga klimatutsläpp som möjligt, säger Johan Gerklev. I november 2015 presenterade Skanska sin vision om klimatneutralitet 2050. I våra projekt arbetar vi med ett verktyg som kallas Gröna Kartan. Ett av fokusområdena i Gröna Kartan är klimat där man först genomför klimatberäkningar. Kraven ökar stegvis till att minska utsläppen med 25 procent och sedan med 50 procent för att i det sista ”mörkgröna steget” vara helt klimatneutrala. Visionen är att Skanskas alla projekt ska vara klimatneutrala till 2050. För att nå visionen krävs många åtgärder i alla delar av verksamheten. Att fasa ut fossila bränslen och minska utsläppen från tillverkningen av betong och asfalt är viktiga åtgärder. Att bygga nollenergihus som får sin energi från solceller minskar kundernas klimatpåverkan. I såväl husbyggnads- som i väg- och anläggningsprojekt finns stora klimatvinster i att optimera konstruktioner, material och transporter samt använda förnybara bränslen. Klimatvisionen omfattar även vad Skanska köper från leverantörer och

Bild vänster: Johan Gerklev, Hållbarhetschef. Höger: Skanskas flerbostadshus Blå Jungfrun.

Väla Gård - Skanskas Sverige ABs grönaste projekt någonsin.

underentreprenörer, eftersom tillverkning av byggmaterial orsakar stora klimatutsläpp. - Man får inte vara naiv och tro att vi klarar av att nå visionen på egen hand, det här är ett arbete som vi måste göra tillsammans med kunder, leverantörer, forskning och politiker och myndigheter. Att bli klimatneutrala är nödvändigt för oss, för samhället och för framtiden, säger han. För att få till en verklig förändring behöver utvecklingen varakunddriven, tror Johan Gerklev. Om kunderna ser att de gör affärsvinster genom att bygga anläggningar och hus som håller, som är energieffektiva och som är klimatanpassade blir de mer motiverade att ställa högre krav på de som bygger och på de som levererar material. Ungefär hälften av Skanska Sveriges affärer får de genom offentlig upphandling. Johan Gerklev ser att de offentliga uppdragsgivarna har en stor roll att fylla. - Genom att ställa krav på klimatberäkningar och tydligare klimatfokus på hela byggprocessen kan fler aktörer börja röra sig åt rätt

MAN FÅR INTE VARA NAIV OCH TRO ATT VI KLARAR AV ATT NÅ VISIONEN PÅ EGEN HAND, DET HÄR ÄR ETT ARBETE SOM VI MÅSTE GÖRA TILLSAMMANS.

håll. Vi skulle välkomna fler krav från de som beställer bostäder, kontor, skolor och vägar. Skanska Sverige delar med sig av sina klimatberäkningar till bland annat Trafikverket, för att myndigheten ska kunna se var och hur de ska ställa relevanta klimatkrav i upphandlingarna. Trafikverket har nu börjat ställa krav på klimatkalkyler och under 2016 kommer krav på att minska klimatutsläppen i projekten. Även om den större delen av klimatpåverkan finns i material och transporter, är förstas även driften en viktig aspekt att arbeta med för att nå klimatneutralitet. Skanskas nybyggda hus är nästan alltid mer energieffektiva än vad byggreglerna kräver och många projekt har nått riktigt långt. - Vi har höga ambitioner och mål, men vi tror inte att man bara ska höja lägsta nivå. För att nå framgång i klimatarbetet måste man få fart på det som ligger i framkant, och då krävs samarbete mellan många aktörer, säger Johan Gerklev.

SKÅNEFRÖ AB

Det här är företaget som ska vara bäst på allt som gror, och som har klimat- och miljöarbetet i rötterna. Skånefrö, med verksamhet ute på Österlens slätt, vill inte bara bli klimatneutrala, utan kan nästan aspirera på att vara klimatpositiva.

Klimatpositiv betyder att man inte bara har minskat sina utsläpp, inte ens bara minskat dem till noll, utan att man till och med tar upp och fångar in koldioxid.

- Vi har två miljömål: vi ska minimera fossilanvändningen i vår verksamhet, och alla allsvenska matcher ska spelas på naturgräs till 2020, säger Sven-Olof Bernhoff, VD för Skånefrö.

Han berättar om företagets engagemang för att byta ut plastgräset som finns på så många fotbollsplaner och lektytor, till naturgräs. Han vill inte kalla plastgräset för konstgräs, "det är en förskönande beskrivning", tycker han.

- Det är gjort av plast. Och plast är gjort av olja, ett fossilt material. När det slits sönder sprids mikroplasterna, fastnar i fotbollskor och kläder och följer med tvättvattnet ut i vattendrag där de till sist hamnar i fiskar och andra djur, säger Sven-Olof Bernhoff.

Naturgräs, liksom alla andra växter, tar upp koldioxid när det växer. Det gör förstas inte

plastgräset. Sven-Olof Bernhoff undrar hur kommunerna tänker, när de sätter upp klimatmål för sina verksamheter men sedan väljer att täcka markytor med plast. Han säger också att det finns studier som visar att fotbollsspelare får hälsoproblem när de spelar många matcher på plastgräs, och att de har ett stort stöd i klubbarna för sitt mål att allsvenska matcher ska spelas på naturgräs och därefter alla fotbollsmatcher i Sverige.

- Vi la naturgräs på Swedbank arena 2015. Idag finns grässorter som är mer lättskötta än de äldre sorterna, och som man kan spela på under en längre tid av säsongen, berättar han.

De har även ett samarbete på gång med Simrishamns kommun om att anlägga en fotbollsplan på en skola med ett nytt tänk på uppbyggnadsmaterial med nya bättre frösorter. Målsättningen är att det skall bli billigare och att man ska få en mer hållbar fotbollsplan som det går att spela på mycket längre tid än den normala. Deras andra mål – att minimera fossilanvändningen – har de kommit långt med. 2006 inledde de ett EU-finansierat projekt, för att börja göra värmepellets av restprodukterna från sin fröproduktion.

- Vi hade en restprodukt, som vi inte kunde använda. Och så använde vi fossila bränslen för vår uppvärmning och vår torkprocess.

Skånefrös anläggning på Österlens slätt.

Genom att ta tillvara restprodukterna och göra energirik och miljövänlig pellets så har vi löst två miljöproblem på en gång, berättar Sven-Olof Bernhoff.

De använde 100 till 200 kubikmeter olja varje år, men har ersatt hela den användningen med pellets. De producerar nu tillräckligt med värme för att räcka till hela anläggningen, även till torkningen. Framgångarna uppmärksammades av EU-kommissionen, som utnämnde Skånefrös projekt till ett av de fyra allra bästa EU-projekten 2010. Men det slutar inte där. Värmen räcker även till andra i närområdet. Den närliggande kyrkan och en lokalförening ville ta del av värmen genom ett närvärmsystem, och det har sedan utvecklats år för år. Idag förser pelletsvärmen flera fastigheter i Tommarp och det närliggande samhället Hammenhög. Hittills har deras satsning bidragit till att 2 500 ton koldioxid inte släpps ut.

- Det är verkligen närvärme, istället för fjärrvärme. Alla våra fröer odlas i Sverige, och vi har full spårbarhet, hela vägen till fältet. Vi kan spåra var värmen kommer från, genom att vi vet var fröet kommer från. I princip skulle vi kunna berätta för

användarna att "nu värms ditt hus av det som växte på den här åkern", säger Sven-Olof Bernhoff.

En annan fördel med Skånefrös närvärme är att den inte har producerats på mark som annars skulle kunna användas för matproduktion, ett dilemma som annars är ganska vanligt när det gäller produktion av bioenergi. De har också möjlighet att ta emot restprodukter från andra företag i området, och producera mer närvärme. Systemet är inte färdigt, det är flera etapper kvar.

Med fler anslutna till närvärmen kan de minska utsläppen av koldioxid ännu mer. Deras satsning och arbete har uppmärksammats och 2015 fick de Simrishamns Miljöpris.

- Och så har vi gjort en del andra energieffektiviseringar, vi har installerat LED-belysning och vi har även bytt ut dieseltruckarna till el-truckar. I nästa steg hoppas vi kunna börja göra biokol-förkolnad biomassa. Det är både bra att använda som jordförbättrare, och så minskar det koldioxiden i atmosfären. Om vi gör det, då blir vi klimatpositiva, säger Sven-Olof Bernhoff.

DET ÄR VERKLIGEN NÄRVÄRME ISTÄLLET FÖR FJÄRRVÄRME.

WIHLBORGS

De har långsiktighet inbyggt i affären. Genom att de också förvaltar de fastigheter som de bygger tänker de många år framåt utifrån livscykelperspektiv.

- Genom att lägga in lite mer resurser redan från början i fastigheten, tjänar vi på det både ekonomiskt och miljömässigt på lite längre sikt. Idag är hållbarhet en förutsättning för lönsamhet. Det säger Staffan Fredlund, miljöchef på Wihlborgs fastigheter. Han berättar att klimatfrågan har blivit allt mer inordnad i den dagliga verksamheten och berör numera hela verksamheten. Det är tydligt att arbetet är positivt för varumärket. De har märkt ett ökande intresse från affärspartners, som sätter värde på att arbeta med företag som har en uttalad hållbarhetsstrategi, och att hyra kontor i miljöcertifierade och energi-effektiva lokaler. Många hyresgäster söker efter helhetsperspektiv, med kretsloppstänkande, bra materialval och förnybar energi. - Vi har så kallade gröna hyresavtal, där vi tar miljö- och klimatanvar tillsammans med hyresgästen. Vi har en ömsesidig dia-

log för att få till förbättringar, och så ska det vara fokus på förnybar energi i lokalen och man ska ha material och vitvaror med bra miljöprestanda, berättar Staffan Fredlund. Det är en stor majoritet av hyresgästerna som numera väljer den typen av avtal. Många hyresgäster sätter också stort värde på att vara i lokaler som ligger bra till för cykel- och kollektivtrafik. - Det är viktigt att vi tittar på var vi bygger, inte bara hur. Vi vill göra det lätt för våra hyresgäster att göra klimatsmarta val genom att förtäta och bygga ut på redan befintliga fastigheter som exempelvis Knutpunkten i Helsingborg och Armaturen i Lund. Genom att arbeta med energieffektiva fastigheter och fossilfria transporter minskar Wihlborgs utsläppen av växthusgaser i den egna organisationen. Service- och uthyrningsbilarna drivs med gas eller el och alla tjänstebilar är miljöbilar. Nybyggda, ombyggda och tillbyggda fastigheter är de senaste åren miljöcertifierade – ibland med flera certifieringar. Wihlborgs har satt mål på att de mest energiförbrukande fastigheterna ska minska förbrukningen av energi med minst tio procent. De satsar både på att effektiv-

Bild vänster: Staffan Fredlund, Miljöchef på Wihlborgs.

sera och minska energianvändningen, samt gå över till förnybara källor som sol, vind och vatten. Idag har de installerat solceller på fyra fastigheter och har under 2015 producerat energi motsvarande 235 000 kWh. - För en av fastigheterna, Gateway i Lund, ger det ca tio procent av byggnadens elanvändning, säger Staffan Fredlund. Han berättar också att de senaste tio åren har utsläppen av växthusgaser från hela verksamheten minskat från nästan 14 000 ton till knappt 10 000 ton, samtidigt som de har ökat fastighetsbeståndets totala kvadratmeteryta med ca 50 procent. Nära kopplat till klimatfrågan är resursanvändning och kretslopp, något som diskuteras allt flitigare idag. För fastighetsägare kan det handla om att bygga om, renovera och använda lokaler på andra sätt. I Malmö har Wihlborgs renoverat det gamla Kockums-huset (den s.k. Gängtappen) invändigt, men behåller och renoverar fasaden. Därigenom behöver man inte använda mer betong, ett ämne som har mycket hög

koldioxidbelastning vid tillverkningen. - Koldioxidutsläppen från betongen i en nybyggd fastighet har i räkneexempel motsvarat energiförbrukningen för både värme och el under 30 år. För att göra klimatsmarta val för fastigheter måste man ta in hela perspektivet – både materialval och energieffektivitet, säger Staffan Fredlund. Skyfall, stormar och värmeböljor ställer fastighetsägare inför nya utmaningar. Staffan Fredlund säger att det ger ytterligare incitament till att arbeta aktivt med att minska klimatpåverkan, och i förlängningen även med klimatanpassningar. - Vi arbetar långsiktigt. Våra hyresgäster och intressenter förväntar sig det också, och genom att jobba strategiskt med klimatfrågan kan vi hjälpa våra kunder att också ta ansvar. Det är en helhetslösning, där vi, våra kunder och våra leverantörer pushar och motiverar varandra, säger Staffan Fredlund.

KLIMATORDLISTA

FOSSILA BRÄNSLEN

Exempel på fossila bränslen är bensen, diesel, olja, naturgas och kol. Att dessa bränslen kallas fossila beror på att de under hundratals år bildats av gammalt organiskt material. När vi använder dessa bränslen i fordon, industrin, kraftsektorn eller någon annan förbränning bildas det koldioxid.

GLOBAL UPPVÄRMNING

Jordens temperatur varierar naturligt, men sedan några hundra år tillbaka har medeltemperaturen höjts mer än den tidigare gjort. Temperaturen har stigit – och fortsätter att stiga – som en följd av den ökade växthuseffekten, som orsakas av människans utsläpp av växthusgaser. IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change IPCC är en panel av forskare från hela världen som utvärderar klimatförändringen.

KLIMATANPASSNING

Klimatförändringarna kan medföra både negativa och positiva konsekvenser. En hel del konsekvenser kan undvikas eller mildras om vi börjar planera och agera redan nu utifrån de konsekvenser som förväntas. Klimatanpassning, handlar om samhällets robusthet och förmåga att hantera klimatförändringarna och dess konsekvenser.

KLIMATFÖRÄNDRING

Klimatförändringar är både något som sker naturligt och något som människan orsakar. Sedan människan började elda fossila bränslen som kol och olja har den globala uppvärmningen gått snabbare än någonsin tidigare. Jordens medeltemperatur har höjts som en följd av den ökade växthuseffekten, som orsakas av människans utsläpp av växthusgaser.

KLIMATNEUTRAL

För att bli klimatneutral kan man klimatkompensera, klimatbalansera eller klimatneutralisera – olika ord för samma sak, nämligen att man betalar för lika många kilo eller ton koldioxidutsläpp man själv orsakat, som då inte släpps ut någon annanstans.

VÄXTHUSGASER

Gaser som förekommer i atmosfären och bidrar till växthuseffekten. De viktigaste växthusgaserna är koldioxid, metan och lustgas, men det finns fler.

KOLDIOXIDEKVIVALENT

Koldioxidekvivalenter eller CO₂e är ett mått på utsläpp av växthusgaser som tar hänsyn till att olika sådana gaser har olika förmåga att bidra till växthuseffekten och global uppvärmning. När man uttrycker utsläppen av en viss växthusgas i koldioxidekvivalenter anger man hur mycket koldioxid som skulle behöva släppas ut för att ge samma verkan på klimatet.

KLIMATKOMPENSATION

Klimatkompensation innebär att utsläpp av koldioxid kompenseras med minskade utsläpp någon annanstans. Att kompensera för sina klimatfarliga utsläpp av växthusgaser görs oftast med hjälp av utsläppsätter.

KLIMATKONVENTIONEN

Vid FN-konferensen i Rio de Janeiro 1992 undertecknades klimatkonventionen, vars slutmål är att "stabilisera halterna av växthusgaser i atmosfären på en nivå som förhindrar att mänsklig verksamhet påverkar klimatsystemet på ett farligt sätt".

PARISAVTALET – THE PARIS AGREEMENT

Den 12 december 2015 på FN-mötet COP21 i Paris beslutade världens i princip samtliga länder om att skapa "the Paris Agreement". På svenska blir det "Parisavtalet". Kärnan i avtalet är att minska utsläppen av växthusgaser, samt att stödja de som drabbas.

UTSLÄPPSRÄTTER

Det finns utsläppsätter i flera länder, för utsläpp av olika saker, men i det här sammanhanget talar vi om utsläppsätter för någon av växthusgaserna, oftast koldioxid. En utsläppsätter, ibland kallad reduktionsenhet, ger innehavaren rätt att släppa ut klimatfarliga gaser motsvarande ett ton koldioxid. Utsläppsätter kan säljas och köpas.

VÄXTHUSEFFEKT

Växthuseffekten kallas det som innebär att koldioxid i atmosfären håller kvar en del av solvärmen och gör att jorden håller en temperatur som vi kan leva i. Nu ökar växthuseffekten, vilket inte är bra.

Utmaningen att visualisera klimatfrågan, presenterad av Handelskammaren, Oatly och Orkla Foods, gavs till andraårsstudenterna inom Grafisk Design från Malmö Högskola. I uppdrag av Handelskammaren fick den vinnande gruppen "gift." uppdraget att designa denna företagsrapport.

Eleverna i gruppen, Alexander Hedström, Elina Christiansen, Elvira Fagerberg, Em Kjellberg, Johanna Eriksson, Linnea Saxvik och Linnea Åsberg, fick relativt stor frihet kring designandet av rapporten. De fick möjligheten att sätta sin egen prägel utifrån Handelskammarens grafiska profil. - De har haft stort förtroende för oss som designstudenter och låtit oss arbeta fram en layout på egen hand, berättar Elvira. När vi har haft våra avstämningsmöten så har de verkat nöjda med det vi gjort vilket har motiverat oss att våga ta ut svängarna och hitta en bra design.

- Vi har alla en väldigt hög ambitionsnivå och är lite perfektionister allesammans, fyller Linnea Åsberg i. Så det har varit stressigt i vissa stunder, då skolarbetet fortsätter som vanligt parallellt med detta uppdrag. Men vi kommer väl överens och har hjälpts åt när det varit mycket på en gång. Den korade utmaningen som lämnades till grafisk design-studenterna i början av november 2015 pågick fram till mitten på januari 2016, ett intensivt arbete för

gruppen. - I början handlade det mycket om att samlas som grupp, lära oss varandras styrkor och svagheter, och sedan tidigt komma fram till några idéer som vi kunde visa upp för kund, berättar Johanna. Vi kom på ett antal idéer, men det var specifikt en idé som fastnade så pass att det var svårt att jobba vidare på resten. Den hade för mycket potential och kändes lätt att arbeta vidare på.

Redan vid första pitchen med uppdragsgivarna var det solklart vilken idé som designstudenterna brann för, och vilken som det sedan skulle arbetas vidare på.

- Utan att säga för mycket så hittade vi helt enkelt en idé som är lätt att bygga vidare på, och där många människor kan känna igen sig utan att det blir för mycket prat kring siffror och klimatord som gemene man inte är bekanta med, säger Em. På klimatmötet i Lund den 17e mars kommer designstudenterna att presentera sin visuella lösning på klimatfrågan.

Handelskammaren I sydsvenska företags intresse

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren är en privat näringslivsorganisation som arbetar i sydsvenska företags intresse. Vi är Sydsveriges största affärsnätverk, företagets egen lobbyist och expert på internationell handel. Handelskammaren har drygt 2 800 medlemsföretag, stora som små, och finns i Skåne, Blekinge, Kalmar, Kronobergs och södra Hallands län. Läs mer på handelskammaren.com.